

KONKURS POLONISTYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY
19 października 2020 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 24 zadań, na których rozwiązanie masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
5. Zapisy w brudnopisie oraz poza wyznaczonymi miejscami nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Szkolnej Komisji Konkursowej		

Tekst I

Sofokles, *Antygona* (fragm.)

Kreon

- O Tebańczycy, nareszcie bogowie
[150] Z burzy i wstrząśnień wyrwali to miasto;
A jam was zwołał tutaj przed innymi,
Boście wy byli podporami tronu
Za Laiosa i Edypa rządów,
I po Edypa zgonie młodzieniaszkom
[155] Pewną swą radą służyliście chętnie.
Kiedy zaś oni za losu wyrokiem
Polegli obaj w bratobójczej walce,
Krwia pokalawszy braterskie prawice,
Wtedy ja władzę i tron ten objąłem,
[160] Który mi z prawa po zmarłych przypada.
Trudno jest duszę przeniknąć człowieka,
Jego zamysły i pragnienia, zanim
On ich na szerszym nie odsłoni polu.
Ja tedy władcę, co by rządząc miastem,
[165] Wnet się najlepszych nie miał zamysłów
I śmiało woli swej nie śmiał ujawnić,
Za najgorszego uważałbym pana.
A gdyby wyżej nad dobro publiczne
Kładł zysk przyjaciół, za nic bym go ważył.
[170] I nie milczałbym, klęę się na Jowisza
Wszechwidzącego, gdybym spostrzegł zgubę
Zamiast zbawienia kroczącą ku miastu.
Nigdy też wroga nie chciałbym ojczyzny
Mieć przyjacielem, o tym przeświadczony,
[175] Że nasze szczęście w szczęściu miasta leży,
I jego dobro przyjaciół ma raić.
Przez te zasady podnoszę to miasto
I tym zasadom wierny obwieściłem
Ukaz ostatni na Edypa synów.
[180] Aby dzielnego w walce Eteokla,
Który w obronie poległ tego miasta,
W grobie pochować i uczcić ofiarą,
Która w kraj zmarłych za zacnymi idzie;
Brata zaś jego, Polinika mniemam,
[185] Który to bogów i ziemię ojczystą
Naszedł z wygnania i ognia pożogą
Zamierzał zniszczyć, i swoich rodaków
Krwia się napoić, a w pęta wziąć drugich,
Wydałem rozkaz, by chować ni płakać
[190] Nikt się nie ważył, lecz zostawił ciało
Przez psy i ptaki w polu poszarpane.
Taka ma wola, a nie ścierpię nigdy,
By źli w nagrodzie wyprzedzili prawych.
Kto za to miastu temu dobrze życzy,
[195] W zgonie i w życiu dozna mej opieki.

Sofokles, *Antygona*, tłum. K Morawski, Wrocław 2003.

Zadanie 1. (0–1)

... /1

Uzupełnij tekst właściwymi informacjami na temat tła wydarzeń opisanych w *Antygonie*.

Edyp był synem Lajosa i Wychowywał się w rodzinie króla Koryntu. Władca ten nosił imię W drodze do Teb, Edyp zabił swego ojca, a następnie walczył z nawiedzającym miasto potworem zwanym W nagrodę otrzymał rękę królowej-wdowy i władzę nad miastem. Doczekał się czworga dzieci: Ismeny, Polinika, Eteoklesa i Antygony. Kiedy dzięki Tejrezjaszowi zrozumiał, co uczynił, oślepił się i udał na wygnanie z miasta. Towarzyszyła mu córka o imieniu

Zadanie 2. (0–2)

... /2

Powołując się na znajomość mitologii, wyjaśnij, o jakich wydarzeniach, będących przyczyną wydania królewskiego edyktu, mowa we wskazanych wersach tekstu. Podaj dwa wydarzenia.

Wersy 156 – 158

-
.....
-
.....

Zadanie 3. (0–2)

... /2

We wskazanym fragmencie dramatu Kreon wygłasza do poddanych mowę, w której wyjaśnia, jakie wartości są dla niego ważne w sprawowaniu władzy. Zapisz w tabeli dwa postulaty wraz z numerami wersów, w których jest o nich mowa.

Postulat	Numery wersów
1.	
2.	

Zadanie 4. (0–2)

... /2

Która ze wskazanych maksym Napoleona Bonapartego jest, Twoim zdaniem, bliższa poglądom Kreona? Podkreśl wybrany numer i uzasadnij swój wybór, odwołując się do sensu maksymy i fragmentu tekstu.

1. „Słabość nigdy na nic się nie zda. Rządzić można tylko siłą i przez siłę.”
2. „Władca, który nie króluje w sercu swych ludów, jest niczym.”

Uważam, że bliższa poglądom Kreona jest sentencja 1. / 2.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

... /2

Postępowanie Kreona jako władcy można oceniać zarówno negatywnie, jak i pozytywnie. Wykorzystując znajomość całego dramatu Sofoklesa, sformułuj argumenty z przykładami: jeden na poparcie, a drugi na obalenie zapisanej tezy.

Teza: Kreon był dobrym władcą.

Argument:

.....

Przykład:

.....

Kontrargument:

.....

Przykład:

.....

Zadanie 6. (0–2)

... /2

Konflikt Antygony z Kreonem miał wpływ na losy innych postaci dramatu. Jedną z nich była siostra Antygony, Ismena. Uzupełnij schemat informacjami z treści całego dramatu Sofoklesa na temat różnicy zdań między siostrami. Strzałki wskazują kolejność poszczególnych zdarzeń i wypowiedzi w utworze.

Pierwsza rozmowa Antygony i Ismeny	
Stanowisko Antygony:	Stanowisko Ismeny:
Decyzja Antygony:	Decyzja Ismeny:
Pojmanie Antygony przez Kreona	
Działania Antygony:	Działania Ismeny:
Konsekwencje konfliktu dla Ismeny:	

Tekst II

Jan Kochanowski, *Pieśń XVII* (z *Ksiąg pierwszych*)

[1] Słońce już padło, ciemna noc nadchodzi,
 Nie wiem, co za głos uszu mych dochodzi;
 Postoję mało, a dowiem się pewnie,
 Dlaczego płacze ta pani tak rzewnie.

[2] „Już to dziesiąte lato niebo toczy,
 Jako me smutne zawsze płaczą oczy;
 A dokąd mi się miły mój nie wróci,
 Żaden na świecie troski mej nie skróci.

[3] Już wszyscy inszy nazad przyjechali,
 Którzy nieszczęsnej Troje dobywali;
 Jam tylko sama bez męża została:
 Sroga Fortuna, ta mi go zajrzała.

[4] Bodaj był w ten czas, gdy do Sparty płynął,
 Ten cudzołożnik na morzu zaginął!
 Uszłabych była tej ciężkiej żalości,
 Przed którą prawie schną dziś moje kości.

[5] Jako ptak, kiedy towarzysza zbędzie,
Nigdy na różdze zielonej nie siędzie,
A między bory i pustymi lasy
Sam jeden lata po swe wszystkie czasy:

[6] Tak ja, nieszczęsna, w jego niebytności
Muszę być zawsze w trosce i w żalości;
Chronię się ludzi, sama nie wiem czemu,
Radam, gdy świadka nie mam płaczu swemu.

[7] Bałam się zawsze, póki wojna trwała,
Alem wżdy o nim, nieboga, słyszała;
Teraz nie wiedzieć, gdzie po świecie błądzi,
A wierne serce zawsze gorzej sądzi.

[8] Troszczą mię, smutną, srogie morskie wody,
Troszczą mię wiatry i złe niepogody,
Troszcze mię wszystko, cokolwiek być może;
Tobie go ja tam poruczam, mój Boże!

[9] I to mi czasem na myśl więc przychodzi
(Bo łącno, gdy chce, nieszczęście ugodzi),
Że moje serce próżno się frasuje,
A on podobno gdzie indziej miłuje.

[10] Żleć by mi płacił moje życzliwości,
Bych miała doznać takiej niewdzięczności;
Bodajbych pierwszej ostatnie skołała,
Niżli nowiny takiej doczekała!

[11] Aleć ja dufam jego szczerzej cnocie,
Że mię nie będzie chciał mieć w tym kłopotcie;
Będzie pamiętał i statecznie chował
Miłość i wiarę, którą mi ślubował.

[12] Usilne wiatry, co morzem władacie,
Jeśli też kiedy, co to miłość, znacie,
Dodajcie mu tak szczęśliwego biegu,
Że wrychle stanie na ojczystym brzegu!”

Jan Kochanowski, *Pieśń XVII (z Ksiąg pierwszych)*,
[w:] tegoż, *Dzieła polskie*, t. I, Warszawa 1955.

Zadanie 7. (0–1)

... /1

Napisz, o kim mowa we wskazanych fragmentach wiersza.

A. *Postoję mało, a dowiem się pewnie, / Dlaczego płacze ta pani tak rzewnie.*

Mowa o

B. *A dokąd mi się miły mój nie wróci, / Żaden na świecie troski mej nie skróci.*

Mowa o

C. *Bodaj był w ten czas, gdy do Sparty płynął, / Ten cudzołożnik na morzu zaginął!*

Mowa o

Zadanie 8. (0–3)

... /3

Poniżej zapisano trzy zdania zawierające elementy interpretacji utworu Jana Kochanowskiego. Oceń ich prawdziwość, podkreślając właściwe sformułowanie, a następnie uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przykładu z tekstu. Nie cytuj.

1. Ujawniający się w pierwszej zwrotce podmiot mówiący wyraża niechęć i brak zainteresowania wobec treści opisywanych w dalszej części utworu.

Prawda / Fałsz

Uzasadnienie:
.....
.....
.....

2. Wypowiadająca się w wierszu kobieta cierpi z powodu braku wiadomości o ukochanym.

Prawda / Fałsz

Uzasadnienie:
.....
.....
.....

3. Biorąc pod uwagę całość wypowiedzi kobiety, można stwierdzić, że nie wierzy w wierność swojego męża.

Prawda / Fałsz

Uzasadnienie:
.....
.....
.....

Zadanie 9. (0–2)

... /2

Podkreśl w każdym z nawiasów prawdziwą informację dotyczącą *Pieśni XVII z Ksiąg pierwszych* Jana Kochanowskiego.

W tekście opisano sytuację (**przed zakończeniem/po zakończeniu**) wojny trojańskiej. Wiersz ma budowę (**stroficzną/stychiczną**) i występują w nim rymy o układzie (**parzystym/krzyżowym**). Bezpośrednią inspiracją literacką był dla Kochanowskiego utwór (**Owidiusza/Horacego**).

Zadanie 10. (0–2)

... /2

Uzupełnij tabelę, wskazując numery zwrotek wiersza, w których występują wskazane środki stylistyczne.

Nazwa środka stylistycznego	Numer zwrotki / zwrotek
A. porównanie	
B. anafora	
C. apostrofa	

Tekst III

Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich* (fragm.)

Helena

Prze Bóg, więcejci złego na tym świecie
Niżli dobrego. Patrzaj naprzód, jako
Jedenże tylko sposób człowiekowi
Jest urodzić się, a zginąć tak wiele
Dróg jest, że tego niepodobno zgadnąć.
Także i zdrowie nie ma, jeno jedno.
Człowiek śmiertelny, a przeciwko temu
Niezliczna liczba chorób rozmaitych.
Ale i ona, która wszystkim włada,
Która ma wszystko w ręku, wszystkim rządzi,
Fortuna, za mną świadczy, że daleko
Mniej dóbr na świecie niżli tego, co złym
Ludzie mianują, bo ubogaciwszy
Pewną część ludzi, patrzaj, co ich ciężkim
Ubóstwem trapi. A iż tego żadnej
Zadości g’woli ani skępstwu swemu
Nie czyni, ale niedostatkiem tylko
Ściśniona, znak jest, że i dziś, gdy komu
Chce co uczynić dobrze, pospolicie
Jednemu pierwaj weźmie, toż dopiero
Drugiemu daje; skąd się da rozumieć,
Co już powtarzam nie raz, że na świecie
Mniej dóbr daleko niżli złych przypadków.

Pani

Mniej abo więcej, równa li też liczba
Obojga — korzyść niewielka to wiedzieć.
O to by Boga prosić, żeby człowiek
Co najmniej szczęścia przeciwnego doznał,
Bo żeby zgola nic, to nie człowiecza.

Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*, Warszawa 1975.

Zadanie 11. (0–1)

... /1

Uzupełnij zdania na temat podanego fragmentu, wybierając właściwą odpowiedź A lub B oraz C lub D.

Postawę Heleny można określić jako **A / B** . Pani Stara przekonuje ją, że nieszczęście w życiu człowieka jest **C / D**.

- A. pesymizm
- B. optymizm

- C. niepotrzebne
- D. nieuniknione

Zadanie 12. (0–1)

... /1

Podkreśl zdania, które są zgodne z argumentami Heleny wyrażonymi w podanym fragmencie *Odprawy posłów greckich* Jana Kochanowskiego.

Teza:

Ludzie częściej doświadczają nieszczęść niż szczęścia.

Argumenty:

- Ludzie w swoim życiu podejmują błędne decyzje częściej niż słuszne.
- Każdy, kto zostaje obdarzony szczęściem, traci je z własnej winy.
- Mamy tylko jedną szansę, by się urodzić, natomiast sposobów, by umrzeć, jest wiele.
- Dar losu dla jednej osoby jest na ogół związany ze stratą dla innej.

Przeczytaj fragment opracowania Jerzego Ziomek i wykonaj zadania 13-15 związane ze znajomością *Odprawy posłów greckich*.

W *Odprawie* przekleństwo, wina przodków, wola bogów nic nie znaczą. Tu wszystko jest dziełem ludzi i winą aktualną. Los Troi jest losem, któremu można było zapobiec. [...] *Odprawa* jest tragedią racji, które można by określić jako polityczne racje „rządowego królestwa”. Postaci bowiem, nie będąc pełnymi charakterami, reprezentują i uogólniają cechy społeczne.

J. Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1975.

Zadanie 13. (0–1)

... /1

Zgodnie z tezą wyrażoną w zacytowanym opracowaniu, postaci dramatu Kochanowskiego reprezentują różne postawy, które zostały opisane poniżej. Do każdego opisu postawy dopisz imię postaci, która ją reprezentuje.

A.

B.

C.

Zadanie 14. (0–2)

... /2

Na podstawie opracowania Jerzego Ziomka wyjaśnij, jak rozumiesz sformułowane przez niego stwierdzenie, że *Odprawa posłów greckich* jest tragedią racji. W wyjaśnieniu powołaj się na treść utworu Jana Kochanowskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

... /1

Wskaż, które elementy charakterystyczne dla tragedii antycznej wykorzystał Kochanowski w swoim dziele. Zaznacz je krzyżykiem w wyznaczonym miejscu na końcu linijki.

1. Obecność chóru komentującego przedstawiane wydarzenia.	
2. Kluczowa rola fatum w rozwoju akcji.	
3. Obecność postaci relacjonującej przebieg zdarzeń rozgrywających się poza sceną.	

Tekst IV

Rafael, *Pożar Borgo*

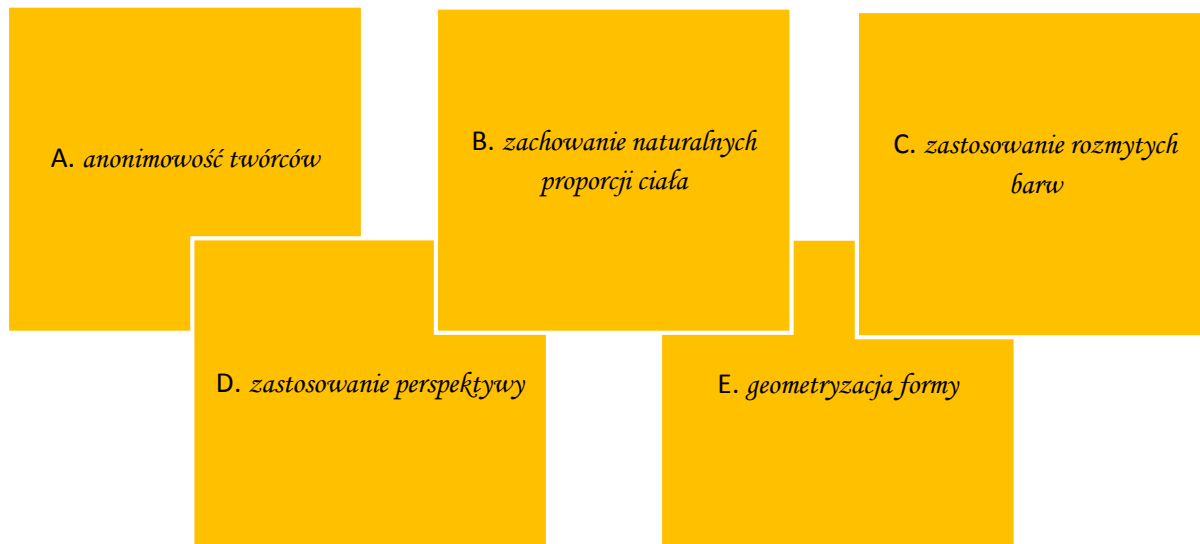

Rafael, „Pożar Borgo”, 1514-1517, Stanza dell'Incendio del Borgo, Watykan,
https://en.wikipedia.org/wiki/Raphael_Rooms#/media/File:Raphael_-_Fire_in_the_Borgo.jpg

Zadanie 16. (0–2)

... /2

16. 1. Spośród pomieszanych fiszek wybierz dwie, które zawierają informacje potrzebne do tego, by rozpoznać renesansowe dzieło malarskie. Wpisz odpowiednie litery obok numerów.

1. 2.

16.2. Uzasadnij trafność swojego wyboru, odwołując się do przykładów z fresku Rafała *Pożar Borgo*.

1.
.....
.....
.....
2.
.....
.....
.....

Przeczytaj definicję słownikową, a następnie wykonaj zadania.

źródło *n III, MS. ~dle, lm D. ~deł*

1. «naturalny wpływ wody podziemnej (słodkiej lub mineralnej) na powierzchnię ziemi»
2. «to, skąd coś pochodzi, wywodzi się, ma początek»
3. «przyczyna uczuć, zachowań, chorób itp.»
4. «materiały stanowiące zasób wiedzy w jakiejś dziedzinie, będące podstawą do dalszych badań, studiów»

Na podstawie „Słownika języka polskiego” pod red. W Doroszewskiego
<http://doroszewski.pwn.pl>

Zadanie 17. (0–1)

... /1

Wybierz zdanie, w którym wyraz *źródło* występuje w znaczeniu 4. w powyższej definicji.

- A. Źródłem twoich problemów zdrowotnych jest stres i nadmiar pracy.
B. Źródłem inspiracji dla twórców renesansowych była kultura Antyku.
C. Nie mamy wystarczających źródeł potwierdzających wpływ Jana Zamoyskiego na treść *Odprawy posłów greckich*.

Zadanie 18. (0–1)

... /1

Oceń prawdziwość podanych zdań dotyczących definicji słownikowej. Zaznacz P przy zdaniu prawdziwym i F przy zdaniu fałszywym.

1. Skrót <i>n</i> w definicji odnosi się do rodzaju rzeczownika.	P	F
2. W definicji można znaleźć wskazówki na temat odmiany wyrazu.	P	F

... /2

Zadanie 19. (0–2)

Frazeologizm *zaczepnąć ze źródła* ma znaczenie dosłowne i przenośne. Wyjaśnij je oba i zapisz po jednym przykładzie zdania z tym frazeologizmem w dwóch znaczeniach.

znaczenie dosłowne:

.....

przykład zdania:

.....

znaczenie przenośne:

.....

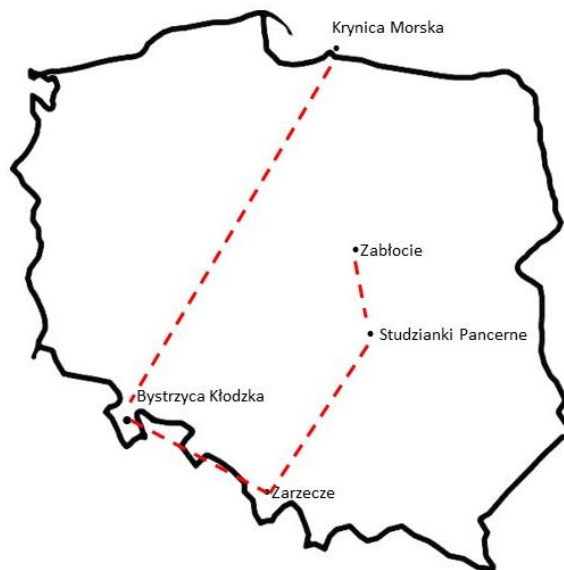
przykład zdania:

.....

Zadanie 20. (0–1)

... /1

Janek i Kasia postanowili w wakacje odwiedzić miasta, których nazwy wiążą się z wodą. Obejrzyj mapę z zaznaczoną trasą ich podróży i wskaż miejscowość, której nazwa jest związana znaczeniowo ze słowem *źródło*. Uzasadnij swój wybór.

Nazwa miejscowości:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 21. (0–2)

... /2

Podane zdanie złożone współrzędnie wynikowe przekształć na zdanie złożone podrzędnie tak, aby zachować jego sens. Określ typ utworzonego zdania podrzędnego.

Janek i Kasia są dobrymi przyjaciółmi, więc wspólna wyprawa była dla nich przyjemnością.

.....
.....

typ zdania podrzędnego:

Zadanie 22. (0–1)

... /1

Przeczytaj poniższe zdanie, a następnie odpowiedz na pytanie. Wybierz jedną odpowiedź.

Po ulewnych deszczach przybyło wody nawet w naszym małym, górskim źródélku.

Podkreślony wyraz pełni w zdaniu funkcję

- A. okolicznika.
- B. dopełnienia.
- C. przydawki.
- D. podmiotu.

Zadanie 23. (0–5)

... /5

Wyobraź sobie, że należysz do Koła Miłośników Kultury Antycznej. Postanowiliście, że w tym roku szkolnym zainaugurujecie działalność projekcją filmu *Troja* w reżyserii Wolfganga Petersena. Napisz zaproszenie, w którym zachęcisz kolegów i koleżanki ze szkoły do obejrzenia filmu – sformułuj dwa argumenty odnoszące się do treści filmu. Zadbaj o poprawność językową i poprawny zapis swojego zaproszenia.

ZAPROSZENIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 24. (0–20)

.../20

Przeczytaj uważnie fragment *Mitologii* Jana Parandowskiego.

Parys był synem Priama, króla Troi, miasta leżącego na wybrzeżu Azji Mniejszej. Na kilka dni przed jego urodzeniem matka, Hekabe, miała sen, że wydała na świat żagiew, od której spłonęło całe miasto. Wróżbici wyjaśnili, że syn, którego urodzi, stanie się przyczyną zagłady państwa. Noworodka więc oddano pasterzom, aby go wynieśli między wąwozy góry Ida i tam porzucili. Tak się stało. Ale w parę dni później jeden z owych pasterzy, przechodząc obok miejsca, gdzie zostawiono dziecko, ujrzał, jak niedźwiedzica własną piersią karmiła Parysa. Wzruszył się i zabrał chłopaka do domu. Pasąc trzody przybranego ojca wyrósł Parys na ślicznego pasterza, który nic nie wiedział o swym królewskim pochodzeniu.

Z kawałka uciętej trzciny obłuskiwał zieloną korę, gdy Hermes stanął przed nim. Parys zdjął czapkę i czekał, co powie ten obcy, piękny pan. Ale to, co usłyszał, było tak nieprawdopodobne, że prosił, aby mu to jeszcze raz powtórzyć. Na koniec zrozumiał, usiadł na kamieniu i zaczął sądzić trzy boginie, które podeszły blisko, by mógł je dobrze obejrzeć. Pierwsza Hera uczyniła krok i rzekła: „Jestem królową nieba. Jeśli mnie oddasz jabłko, będziesz wielkim królem i narody kłaniać ci się będą, znosząc daniny bogate”. Parys pomyślał, że jest w istocie biedny, a szalas, w którym mieszka, zacieka wodą w porze deszczów. Pałace monarchów są bardzo piękne i można się w nich wysypiać do południa na purpurowych poduszkach. Myśląc tak, patrzył na góry osrebrzone śniegiem, na łąki zielone, lasy ciemniejące w oddali i nagle zdało mu się, jakby go ktoś odgradzał od tych radosnych przestrzeni spierzonymi drzwiami zamku królewskiego, które się za nim zamykały z długim pojękującym zgrzytem.

Otrząsnął się i zatrzymał wzrok na wyniosłej postaci Ateny. Ta rzekła: „Uczynię cie najmądrzejszym z ludzi, jeśli wydasz wyrok sprawiedliwy, przyznając mi jabłko”. Młody pasterz przypomniał sobie pewnego siwego staruszka, który raz przechodził przez wieś: mówiono o nim, że jest bardzo mądry. Ale miał twarz pomarszczoną i smutne oczy. Rozmyślenia przerwał mu słodki głos Afrodyty: „W dalekiej Sparcie, w domu króla Menelaosa, żyje najcudniejsza kobieta na świecie. Helena. Dam ci ją”.

Napisz opowiadanie, w którym opowiesz dalsze dzieje Parysa po tym, jak podczas sądu podjął decyzję inną niż opisana w mitologii. Zastosuj w swojej pracy wybrane elementy urozmaicające fabułę (na przykład: opis miejsca, opis lub charakterystykę postaci, opis przeżyć wewnętrznych, opis sytuacji, zwrot akcji, puentę, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcje). Wykaż się bardzo dobrą znajomością mitologii.

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Brudnopis